KÖZTÉRI MŰVÉSZETI SZAKMAI TANÁCS
kmszt@btm.hu
https://budapestgaleria.hu/_/kozteri-muveszeti-szakmai-tanacs/

Tárgy: Állásfoglalás a Budapest, XIII. kerület, Szent István park 26. számú épület előtti közterületre tervezett Fenyő Miklós-szoborról

---

A Köztéri Művészeti Szakmai Tanács civil kezdeményezésre megvizsgálta a 2026. január 31-jén elhunyt Fenyő Miklós emlékére tervezett szoborállítás ügyét.

A tervek szerint egy egész alakos köztéri szobor készülne az előadóművészről, melyet a Budapest, XIII. kerület, Szent István park 26. számú épület előtt helyeznek majd el. A Tanács a rendelkezésre álló információk alapján értékelte a kezdeményezést és a tervezett emlékmű koncepcióját, és arra a megállapításra jutott, hogy jelen formájában ellenzi a szobor felállítását és átláthatóbb, szakmailag megalapozottabb folyamatot indítványoz.

Megjegyzendő, hogy bár a tagok észrevételei e konkrét esetre vonatkoznak, az itt bemutatott problémák rendszerszintűek: ide tartozik a 2010. évi XLVIII. törvény („turultörvény") felülvizsgálatának szükségessége; a kerületek és a Főváros eltérő szoborállítási gyakorlata és széttartó értékrendje; a társadalmi egyeztetés szerepének tisztázatlansága; az emlékállítás közismert formáinak szűkössége; valamint a kezdeményező és véleményező testületek kompetencia és hatásköri viszonyainak rendezetlensége.

A szoborállítás gyakorlata mértéktartást kíván, különben inflálódik az emlékhelyek sora. A fővárosi szoborsűrűség arra hív, hogy az emlékezés más, aktív módjait is megismerjük és mozgósítsuk, valós emlékezetközösségeket hozva létre.

Szobrot, köztéri emlékhelyet ne a nosztalgia vágya, a rajongói igény, vagy a politikusi pozíció erősítésének szándéka állítson, ágyazódjon az szélesebb társadalmi és kulturális kontextusba!

Amennyiben személyekre emlékezünk, felmerül a kérdés, hogy a szoborállítást megelőzően mennyi időnek indokolt eltelnie. Az idő múlása – egy évtized vagy akár egy negyedszázad eltelte – lehetőséget teremt a kiegyensúlyozottabb értékelésre. Ennyi idő után egy elhunyt közéleti személy életműve, társadalmi szerepe és történeti jelentősége már könnyebben vizsgálható a napi politikai, ideológiai vagy közéleti vitáktól függetlenül.

Ennek értelmében a családi, baráti és rajongói kezdeményezések, a közvetlen gyászolók bevonása gátolhatja a független, közösségi és szakmai döntéshozatalt.

Közterek elnevezése esetén ugyan minden önkormányzat maga határozza meg szabályait, a gyakorlat 5-25 év közötti várakozási idő mutat. Ez az időintervallum a köztéri művészeti alkotásoknál is hozzájárulhat ahhoz, hogy azok időtállóbb, szélesebb konszenzusra építő értékrendet képviseljenek. A köztes időben az emlékezés más formái, akár immateriális

módjai javasoltak. Üdvözlendőnek tartjuk, hogy a XIII. kerület Fenyő Miklós előadóművész emlékét és szélesebb körű megismertetését filmvetítéssel, koncertek és egyéb kulturális programok támogatásával is ápolni kívánja.

Az emlékállítási folyamat transzparenciájának biztosítása nélkülözhetetlen: annak érdekében, hogy a kerület lakói és a szélesebb nyilvánosság által is követhető és támogatott folyamat legyen az emlékállítás, azt a lehető legszélesebb bázisról indokolt indítani: szükséges a helyiek tájékoztatása, bevonása, nyilvános pályázat kiírása, a főbb bírálati szempontok ismertetése és a bírálók megnevezése.

Az emlékállítás módjainak áttekintése is indokolt. A hagyományos figurális szobrászati alkotás, még inkább a zsánerszobor túlhasználtsága és a kortársitól eltérő esztikai karaktere miatt devalválhatja az emlékállítás gesztusát és méltatlanná válhat ahhoz a személyhez, az általa képviselt értékekhez, akire emlékezni szeretnénk. Az emlékművek kapcsolatot teremtenek múlt és jelen között, értelmezési keretet és teret nyitnak az emlékezéshez. Fenyő Miklós egyedülálló személyisége és a magyar rock and roll kultúra megteremtésében játszott úttörő szerepe olyan emlékművet kívánna, amely ugyanazzal a merészséggel, szabadsággal és eredetiséggel szólítja meg a közönséget, mint egész életműve. A megismert szoborterv nem ilyen. Egy nyilvános pályázat széleskörű szakértői zsűrizéssel hozzájárulhatna ahhoz, hogy kortárs gondolatok és megközelítésmódok versengjenek. Így tartalmilag és formailag is erős, adekvát, az adott környezethez és személyiséghez illeszkedő alkotások kaphatnak esélyt a megvalósításra.

A helyszín megválasztásakor a döntéshozók vegyék figyelembe az emlékmű és tágabb környezetének összefüggéseit, illetve a közvetlen környezet átalakításának esetleges szempontjait is. Újlipótváros – különösen a Szent István park környéke – Budapest tervezett, egységes városalakításának nemzetközileg is elismert példája, rendezési tervét 1928-33 között a Fővárosi Közmunkatanács készítette. Beépítésének nagy része az 1930-as évek modernista, "Bauhaus" világának lenyomata. A terület városon belüli elhelyezkedése, magas környezeti és építészeti minősége egyedülálló, a kerület az ország kiemelkedő művészei, tudósai, politikusai közül sokaknak lett otthona. Emlékezetük a helyszín identitásának fontos része, ezért is szükség lenne egy átfogó koncepcióra, és nem eseti, hirtelen emlékmű-állításokra. A megismert terv és az emlékállítás folyamata egyaránt méltatlan a kerület komplex kulturális és társadalmi értékeihez, valamint Fenyő Miklós művészi életművéhez.

Javasoljuk a szoborállítási kezdeményezés újragondolását, a helyieket is megszólító folyamat előkészítését: társadalmi egyeztetést valamint egy kevésbé sematikus művészeti forma és egy a tervezettnél méltóbb helyszín kiválasztását.

Bardóczi Sándor – Budapest főtájépítésze, Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala
Benkő Melinda, habil PhD – urbanista építész, Budapest Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Építészmérnöki Kar, Urbanisztika Tanszék
Deli Ágnes, DLA – szobrászművész
Erő Zoltán – Budapest főépítésze, Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala
Erőss Nikolett – művészettörténész, Budapest Történeti Múzeum – Budapest Galéria, főosztályvezető

Horváth Gideon – képzőművész
Mélyi József, PhD – művészettörténész, Magyar Képzőművészeti Egyetem
Pótó János, PhD – történész
Szepes Anna – drámainstruktor
Kádár Zsófia – KMSZT titkár

Mélyi József
elnök

Budapest, 2026. június 24.